

Памятка по Закону Российской Федерации о поправке к Конституции Российской Федерации «О совершенствовании регулирования отдельных вопросов организации и функционирования публичной власти»

**«Аһаҕас быһааһы тэрийии уонна үлэлэтии тустаах боппуруостарын сүрүннээһини тупсарыы туһунан»
Россия Федерациятын
Конституциятыгар көннөрүү туһунан
Россия Федерациятын Сокуонугар
бэлиэтээһин**

г. Якутск
2020 г.

ПАМЯТКА ПО ЗАКОНУ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ О ПОПРАВКЕ К КОНСТИТУЦИИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ «О СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТДЕЛЬНЫХ ВОПРОСОВ ОРГАНИЗАЦИИ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ»

Статья 1 Закона предусматривает внесение поправки к Конституции Российской Федерации. В статье 2 Закона закрепляются требования к порядку организации и проведения общероссийского голосования, результаты которого являются обязательным условием для внесения поправки в Конституцию Российской Федерации, в статье 3 – порядок вступления в силу Закона.

Целесообразность объединения всех изменений в одном тексте поправки связана с необходимостью комплексного подхода при решении вопроса повышения качества и уровня жизни.

Социальный блок поправок фиксирует определенный уровень государственных гарантий, который был достигнут за предшествующий период, и задаёт социальную ориентированность государственной политики на будущее.

Поправкой предлагается закрепить положение о проведении социально ориентированной государственной политики, гарантии МРОТ не менее величины прожиточного минимума трудоспособного населения в целом по России, обязательного социального страхования, адресной социальной поддержки граждан, индексации социальных выплат, а также индексации размера пенсий не реже одного раза в год.

Устанавливается, что дети являются важнейшим приоритетом государственной политики России. Государство создает условия, способствующие всестороннему развитию детей, воспитанию в них патриотизма, гражданственности и уважения к старшим.

Поправки предусматривают необходимость создания условий для устойчивого экономического роста страны, повышения благосостояния граждан, закрепления гарантий защиты достоинства граждан и уважения человека труда.

Закрепление положений **о единстве системы публичной власти** направлено на повышение уровня взаимодействия органов государственной власти и органов местного самоуправления для наиболее эффективного решения задач в интересах населения. Под единством системы публичной власти понимается прежде всего функциональное единство. Это не отрицает самостоятельности местного самоуправления в пределах его полномочий и не свидетельствует о вхождении органов местного самоуправления в систему органов государственной власти.

Уточняются предметы ведения Российской Федерации, предметы совместного ведения Российской Федерации и её субъектов, касающиеся, в частности, вопросов организации публичной власти, научно-технологического развития России, здравоохранения, защиты семьи и детства, молодежной политики, сохранения и укрепления общественного здоровья, создания условий для ведения здорового образа жизни, формирования культуры ответственного

отношения граждан к своему здоровью, охраны окружающей среды, обеспечения безопасности личности, общества и государства при применении информационных технологий, обороте цифровых данных.

Для граждан важно иметь гарантии неизменности достигнутого уровня социальных обязательств государства и сохранения в качестве приоритета социально ориентированной государственной политики в будущем.

Важной гарантией обеспечения стабильного развития государства является предоставление действующему **Президенту Российской Федерации** права баллотироваться на следующих Президентских выборах.

Поправкой устанавливается, что одно и то же лицо не может занимать должность Президента Российской Федерации более двух сроков. Для действующего главы государства внесена новая специальная оговорка, позволяющая не учитывать указанное предельное число сроков полномочий, в течение которых возможно занятие должности главы государства одним лицом. Данная специальная норма согласно заключению Конституционного Суда соответствует Конституции РФ и не противоречит ранее сформулированным правовым позициям Конституционного Суда.

Конституционный принцип народовластия подразумевает возможность реализации народом права избрать на свободных выборах то лицо, которое он считает наиболее достойным должности главы государства. Его определение в рамках конкуренции на выборах всегда остается за избирателями.

Поправка также предусматривает полномочия Президента Российской Федерации по назначению **Председателя Правительства Российской Федерации**, его заместителей и министров (за исключением руководителей «силового блока»), кандидатуры которых утверждены Государственной Думой по представлению Президентом Российской Федерации, и освобождает указанных лиц от должности. А также полномочия Президента Российской Федерации по назначению на должность после консультаций с Советом Федерации и освобождению от должности руководителей федеральных органов исполнительной власти, ведающих вопросами обороны, безопасности государства, внутренних дел, юстиции, иностранных дел, предотвращения чрезвычайных ситуаций, общественной безопасности, Генерального прокурора, его заместителей, прокуроров субъектов Российской Федерации и иных прокуроров, для которых такой порядок назначения установлен федеральным законом.

Президент Российской Федерации утверждает по предложению Председателя Правительства Российской Федерации **структуру федеральных органов исполнительной власти**, вносит в неё изменения.

Крайне важным и своевременным шагом является укрепление взаимодействия **законодательной и исполнительной ветвей власти** посредством предоставления палатам Федерального Собрания дополнительных полномочий.

Поправки призваны гарантировать тонкую настройку процесса формирования Правительства, одновременно расширяя парламентское участие и оставляя за Президентом ведущую роль в формировании Правительства.

Вопросы ведения Совета Федерации дополняется положением о заслушивании ежегодных докладов Генерального прокурора Российской Федерации о состоянии законности и правопорядка в Российской Федерации, вопросы ведения Государственной Думы - о заслушивании ежегодных отчетов Центрального банка Российской Федерации. В Конституции Российской Федерации закрепляется право Совета Федерации, Государственной Думы осуществлять парламентский контроль, в том числе направлять парламентские запросы руководителям государственных органов и органов местного самоуправления.

В соответствии с дополнением в статью 113 Конституции Председатель Правительства Российской Федерации несет персональную ответственность перед Президентом Российской Федерации за осуществление возложенных на Правительство Российской Федерации полномочий.

Закрепляются *полномочия Правительства Российской Федерации* по обеспечению проведения в Российской Федерации единой социально ориентированной государственной политики в области культуры, науки, образования, здравоохранения, социального обеспечения, поддержки, укрепления и защиты семьи, сохранения традиционных семейных ценностей, в области охраны окружающей среды, функционирования системы социальной защиты инвалидов, осуществления мер по поддержке институтов гражданского общества, добровольческой (волонтерской) деятельности, содействия развитию предпринимательства и частной инициативы. Закрепляются полномочия по государственной поддержке научно-технологического развития, сохранения и развития её научного потенциала.

Поправкой вносятся существенные изменения в конституционные положения *о судебной власти*.

Укрепляется роль Конституционного Суда как высшего судебного органа конституционного контроля.

Изменение порядка назначения прокуроров, порядка прекращения полномочий судей делает данные процедуры максимально открытыми и публичными. Предлагаемый порядок не допускает немотивированного и ничем не обоснованного прекращения полномочий судей.

Значимым и своевременным представляется закрепляемый в Конституции принцип *неотчуждаемости территорий*, направленный на обеспечение суверенитета и территориальной целостности нашей страны. Устанавливается конституционный запрет на действия (за исключением делимитации, демаркации, редемаркации границы Российской Федерации с сопредельными государствами), направленные на отчуждение части территории России, а также призывы к таким действиям.

Включение в текст Конституции Российской Федерации указания на веру в Бога, переданную народу России предками, не означает отказа от светского характера Российского государства. Оно не связано с конфессиональной принадлежностью, не объявляет наличие тех или иных религиозных убеждений обязательными в России, не ставит граждан России в неравное положение в

зависимости от наличия такой веры. Упоминание Бога призвано подчеркнуть необходимость учета при осуществлении государственной политики той исторически значимой роли, которую религиозная составляющая сыграла в становлении и развитии российской государственности.

Положение *о русском языке как языке государствообразующего народа*, входящего в многонациональный союз равноправных народов Российской Федерации, основано на объективном признании роли русского народа в образовании российской государственности. Оно не умаляет достоинства других народов. Признание русского языка в качестве языка государствообразующего народа направлено на создание устойчивых механизмов поддержания межкультурных связей.

Закон о поправке предусматривает установление в отношении *лиц, замещающих государственные и муниципальные должности*, должности государственной и муниципальной службы:

- требований об отсутствии гражданства иностранного государства или документа, подтверждающего право на постоянное проживание за границей,
- а также запрета иметь счета (вклады), хранить наличные денежные средства и ценности в иностранных банках, расположенных за пределами территории России.

Указанные требования и запреты закрепляются в Конституции Российской Федерации в отношении Президента Российской Федерации, сенаторов Российской Федерации, депутатов Государственной Думы, судей, Председателя Правительства Российской Федерации, его заместителей, руководителей федеральных органов исполнительной власти и федеральных государственных органов, Уполномоченного по правам человека, прокуроров, глав субъектов Российской Федерации, а также лиц, замещающих должности государственной и муниципальной службы.

Итоговое решение по внесению изменений в Конституцию Российской Федерации будут принимать граждане на общероссийском голосовании.

«АҢАҢАС БЫЛААҢЫ ТЭРИЙИ УОННА ҮЛЭЛЭТИИ ТУСТААХ БОППУРОУОСТАРЫН СҮРҮННЭЭҢИНИ ТУПСАРЫЫ ТУҢУНАН» РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯТЫН КОНСТИТУЦИЯТЫГАР КӨННӨРҮҮ ТУҢУНАН РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯТЫН СОКУОНУГАР БЭЛИЭТЭЭҢИН

Сокуон 1 ыстатыйатынан Россия Федерациятын Конституциятыгар көннөрүү киллэриллэр. Сокуон 2 ыстатыйатыгар Бүтүн Россиятаағы куоластааһыны тэрийи уонна ытыгы бэрээдэгин ирдэбилэ бигэргэнэр, онуоха куоластааһын түмүгэ Россия Федерациятын Конституциятыгар көннөрүүнү киллэриигэ булгуччулаах усулуобуйа быһыытынан буолар; 3 ыстатыйатыгар Сокуон күүһүгэр кириитин бэрээдэгэ көрүллэр.

Олох хаачыстыбатын уонна таһымын үрдэтии боппуруоһа кэлиник быһаарылларын туһугар уларытыыны барытын биир көннөрүү быһыытынан түмэн киллэрэр тобоостоох.

Көннөрүү олоххо-дьаһахха сыһыаннаах *социальной түһүмэбэ* ааспыт сылларга ситиһиллибит судаарыстыбаннай мэктиэлэри чингэтэн олохтуур уонна судаарыстыбаннай бэлиитикэ олоххо-дьаһахха туһуламмыт инники хайысхатын сүрүннүүр.

Көннөрүү социальной хайысхалаах судаарыстыбаннай бэлиитикэни ытыгы туһунан балаһыанньаны, Россия үрдүнэн үлэлиир кыахтаах нэһилиэнньэ тийинэн олорор алын кээмэйин көрдөрүүтүтэн кырата суох үлэ төлөбүрүн алын кээмэйин (МРОТ) мэктиэлээһини, булгуччулаах социальной страховкалааһыны, биирдиилээн дьонно туһуламмыт социальной көмөнү, социальной төлөбүрү үрдэтиини итиэннэ пенсия кээмэйин сылга бииртэн аҕыйаба суохтук үрдэтиини бигэтитиэхтээх.

Россия судаарыстыбаннай бэлиитикэтигэр оҕо инники күөнгэ тутулуохтааҕа олохтонор. Судаарыстыба оҕо бары өттүнэн дэгиттэр сайдыылаах, дойдутугар бэринилээх, сизрдээх уонна аҕа саастаах дьону ытыктыыр буола улаатарыгар кыагы биэрэр усулуобуйаны тэрийэр.

Көннөрүү дойду экэниэмикэтэ бигэтик сайдытыгар, дьон олобун тупсарыыга, гражданнар көмүскэллээх буолууларын мэктиэлээһингэ уонна үлэ дьонун өрө тутууга сөптөөх усулуобуйаны тэрийиигэ туһуланар.

Аһаҕас былаас биир кэлим буолуутун туһунан балаһыанньаны бигэтити сударыстыбаннай былаас уорганнара уонна олохтоох салайыныы уорганнара нэһилиэнньэ туһугар хардарыта дьайсыыларын көдьүүһүн үрдэтиигэ туһуланар. Аһаҕас былаас биир кэлим буолуута, бастатан туран, үлэ биир ситимнээх буолуутун көрдөрөр. Ол олохтоох салайыныы бэйэтин болумуочуйатын кэрининэн тутулууга суох буолуутун харгыстаабат итиэннэ олохтоох салайыныы уорганнара судаарыстыбаннай былаас уорганнарын тиһигэр киирсэллэрин бигэргэһэт.

Чуолаан, аһаҕас былааһы тэрийиигэ, Россия научнай-технологическай сайдытыгар, доруобуйа харыстабылыгар, дьэ кэргэн уонна оҕо-аймах

көмүскэлигэр, ыччат бэлиитикэтигэр, уопсастыба доруобуйатын харыстааһынна уонна бөбүргөтүүгэ, чөл олобу тутуһарга усулуобуйаны тэрийиигэ, доруобуйаны көрүнүү культуратын үрдэтиигэ, тулалыыр эйгэ харыстабылыгар, информационнай уонна цифровой технологияны туһаныга киһиэхэ, уопсастыбага уонна судаарыстыбага куттал суох буолуутун хааччыыга сыһаннаах боппууостарга Россия Федерациятын дыһайар эйгэтэ, ону тэнэ Россия Федерациятын уонна дойду субъектарын кыттыгас дыһайар эйгэлэрэ чопчуланар.

Дьонно судаарыстыба социальнай эбэһэтэлистибэтэ уларыбатыгар эрэллээх буолара уонна олинникитин социальнай хайысхалаах судаарыстыбаннай бэлиитикэбэ бастаанны суолталаах өрүт быһыытынан хаалара олус суолталаах.

Судаарыстыба бигэ сайдытын дьонун мэктиэтинэн Россия Федерациятын билигин үлэли сылдыар Президенигэр кэлэр быыбарга куоластааһынна туруорунар быраабы биэри буолар.

Көннөрүүгэ биир киһи Россия Федерациятын Президенин солотугар икки болдьохтон ордук олоруо суохтаабын туһунан этиллэр. Дойду билинни баһылыгар анаан биир киһи дойду баһылыгын солотугар олоруон сөптөөх болумуочуйалаах болдьофун ыйыллыбыт мунутуур ахсаанын аахсыбат сана тустаах быһаары киллэрилиннэ. Бу анал нуорма Конституционной Суут таһаарбыт түмүктээһинин быһыытынан Россия Федерациятын Конституциятыгар сөп түбэхэр уонна Конституционной Суут инникиттэн тутуһар правовой позициятыгар утарсыбат.

Конституциянан мэктиэлэммит нуруот былааһа дьон-сэргэ дойду баһылыгын солотугар сөптөөх диэбит киһилэрин көңүл быыбарга талар бырааптарын туһанар кыахтарын көрдөрөр. Быыбарга күрэстэһии түмүгэр ким кыайылаах тахсарын куоластааччы быһаарар.

Ону тэнэ көннөрүү сүннүнэн Россия Федерациятын Президенин түһэриитинэн кандидатуралара Судаарыстыбаннай Думага бигэргэтиллибит *Россия Федерациятын Бырабытталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин*, кини солбуйааччыларын уонна министирдэри («силовой блок» салайааччыларыттан ураты) аныыр уонна ууратар Россия Федерациятын Президенин болумуочуйата олохтонор. Итиэннэ Федерация Сэбиэтин кытта сөбүлэһиннэрэн дойду көмүскэлин, судаарыстыбага куттал суох буолуутун, ис дыһала, юстиция, тас сибээс, ыксаллаах быһыыны-майгыны туоратыы, уопсастыбага куттал суох буолуутун боппууостарын дыһайар толорор былаас федеральной уорганнарын салайааччыларын, Генеральной прокурору, кини солбуйааччыларын, Россия Федерациятын субъектарын прокурордарын уонна федеральной сокуонунан олохтоммут маннык бэрээдэгинэн ананар атын прокурордары солобо аныыр уонна солоттон босхолуур Россия Федерациятын Президенин болумуочуйата көрүллэр.

Россия Федерациятын Президентэ Россия Федерациятын Бырабытталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин киллэрбит этиитинэн *толорор былаас федеральной уорганнарын ис тутулун* бигэргэтэр, онно уларытыы киллэрэр.

Федеральной Мунньах палааталарыгар эбии болумуочуйалары биэрэн туран былаас *сокуон онгорор уонна толорор салаалара* хардарыта дыһан

үлэлиллэрин бөбөргөтүү дьонуннаах уонна тобоостоох хардыы буолар.

Бу киллэриллэр көннөрүү Бырабыыталыстыба тутулун онорууну, онуоха парламент кыттыгытын кэнэтэн уонна Президент сүрүн суолталаабын оннунан хаалларан туран, көдүүстээхтик сүрүннээһини мэктиэлиир.

Федерация Сэбиэтин дьаһайар эйгэтин боппуруостарыгар Россия Федерациятыгар сокуон уонна бэрээдэк туругун туһунан Россия Федерациятын Генеральной Прокурорун дакылаатын сыллата истии туһунан, Судаарыстыбаннай Дума дьаһайар эйгэтигэр Россия Федерациятын Киин баанын отчуотун сыллата истии туһунан балаһыанньа эбилиннэ. Россия Федерациятын Конституциятыгар Федерация Сэбиэтэ, Судаарыстыбаннай Дума парламент хонтуруолун олохтуур, ол иһигэр судаарыстыбаннай уорганнар уонна олохтоох салайыны уорганнарын салайааччыларыгар парламент ыйытыгын ытыгар, бырааптара бигэргэтиллэр.

Конституция 113 ыстатыйатыгар киллэриллэр эбиигэ сөп түбэһиннэрэн Россия Федерациятын Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлэ Россия Федерациятын Бырабыыталыстыбатыгар сүктэриллибит боломуочуйаны толоруу иһин Россия Федерациятын Президенин иннигэр тус эппиэтинэни сүгэр.

Россия Федерациятын Бырабыыталыстыбатын култуура, үөрэх, доруобуйа харыстабылын, олоҕу-дьаһагы хааччыйы, дьиэ кэргэни өйөөһүн, бөбөргөтүү уонна көмүскээһин, дьиэ кэргэн үгэс буолбут сыаннастарын чөлүнэн хааллары, тулалыыр эйгэ харыстабылын, инбэлииттэр социальной көмүскэллээх буолууларын тиһигин үлэлэтии эйгэтигэр, гражданскай уопсастыба институтун, үгө санаа хамсааһынын (волонтерство) өйүүр дьаһалы олоххо киллэри, урбааны уонна биирдиилээн дьон көбүлээһинин сайыннарыга көмөлөһүү эйгэтигэр Россия Федерациятыгар биир кэлим социальной хайысхалаах судаарыстыбаннай бэлиитикэ ытыгылларын хааччыйарга Россия Федерациятын Бырабыыталыстыбатын боломуочуйалара бигэргэнэллэр. Научнай-технологическай сайдыыны, наука ис кыабын чөлүнэн хаалларыны уонна сайыннарыны судаарыстыба өттүттэн өйөөһүн боломуочуйалара бигэргэнэллэр.

Көннөрүү Конституция суут былааһын туһунан балаһыанньаларыгар күттүүннээх уларытыылары киллэрэр.

Конституционнай Суут конституционнай хонтуруолу олохтуур үрдүкү суут уорганын быһыытынан оруола бөбөргөтүллэр.

Прокурору анааһын бэрээдэгин, судьуйа боломуочуйатын тохтотуу бэрээдэгин уларытыы бу ыйыллыбыт үлэ мунутуур аһаҕас буоларыгар кыах биэриэбэ. Бу бэрээдэк судьуйа боломуочуйатын олоҕо уонна төрүөтэ суох тохтотууну бохсуоҕа.

Биһиги дойдубут суверенитетын уонна сирэ-уота биир кэлим буолуутун хааччыйарга туһуламмыт **сир-уот араарыллыбат буолуутун** тускулун Конституциянан бигэргэтии улахан суолталаах уонна кэмигэр тобоостоох. Россия сирин-уотун сорҕотун араарарга туһуламмыт дьайыыларга, итиэннэ итинник дьайыылары онорорго ыңырыыга (Россия Федерациятын ыаллыы судаарыстыбалары кытта кыраныссатын уопсай балаһыанньатын уонна хайысхатын быһаарыыттан (делимитация), чопчулаан чэрчилээһинтэн

(демаркация), судаарыстыбаннай кыранысса чэрчитин бэрэбиэркэлээһинтэн уонна чөлүгэр түһэрииттэн (редемаркация) ураты), Конституциянан бобуу олохтоноор.

Россия Федерациятын Конституциятын тизкиһигэр Россия норуотугар өбүгэ саҕаттан хаалбыт Тангараҕа итэҕэли киллэри Россия судаарыстыбатын светскэй майгыныттан akkaастаныыны көрдөрбөт. Бу киһи ханнык итэҕэллээх буолуутун кытта ситимэ суох, Россияҕа ханнык эмэ итэҕэли тутуһуу булгуччулаах буолуутун быһаарбат, Россия гражданнын итинник итэҕэллээхтэриттэн көрөн тэнэ суох балаһыанньаҕа туруорбат. Россия судаарыстыбаннаһа атаҕар туруутугар уонна сайдытыгар итэҕэл исторической суолтатын бэлиэтээн Конституцияҕа Тангараны ахтыы судаарыстыбаннай бэлиитикэни олохтоонунна наадалааҕын быһыытынан киллэриллэр.

Нуучча тылын туһунан Россия Федерациятын тэн бырааптаах норуоттарын элбэх омуктаах түмсүүтүгэр **киирэр судаарыстыбаны төрүттүүр норуот тылын** быһыытынан балаһыанньа Россия судаарыстыбаннаһа төрүттэниитигэр нуучча норуотун оруолун дьин чаччы билиниигэ олоҕуор. Бу атын норуоттар дьонуннарын түһэрбэт. Нуучча тылын төрүттүүр норуот тылын быһыытынан билини култууралар ситимнэһиилэрин бөҕөргөтүү бигэ тутулун онорууга туһуланар.

Көһнөрүү туһунан сокуон судаарыстыбаннай уонна муниципальной солоҕо, судаарыстыбаннай уонна муниципальной сулуспа солотугар үлэлиир дьонно сыһыаннаан олохтуур:

- омук судаарыстыбатыгар гражданствота суоҕун туһунан эбэтэр кыранысса таһыгар бастайааннай төрүккэ олорор быраабы бигэргэтэр докумуона суоҕун туһунан ирдэбили;
- Россия сирин-уотун тас өттүгэр баар омук бааннарыгар счегтаах (уурунуулаах) буолууну, харчыны уонна атын сыаналаах баайы харалтаҕа уурууну бобуу.

Бу ыйыллыбыт ирдэбил уонна бобуу Россия Федерациятын Конституциятыгар Россия Федерациятын Президенигэр, Россия Федерациятын сенатордарыгар, Судаарыстыбаннай Дума дьокутааттарыгар, судьуйаларга, Россия Федерациятын Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлигэр, кини солбуйааччыларыгар, толорор былаас федеральной уорганнарын уонна федеральной судаарыстыбаннай уорганнар салайааччыларыгар, Киһи быраабыгар боломуочунайга, прокурордарга, Россия Федерациятын субъектарын баһылыктарыгар итиэннэ судаарыстыбаннай уонна муниципальной сулуспа солотугар үлэлиир дьонно сыһыаннаан бигэргэнэллэр.

Россия Федерациятын Конституциятыгар уларытыы киллэрэргэ түмүк быһаарыыны гражданныр бүтүн Россиятааҕы куоластааһынна ылыныахтара.